

Kendelse

afsagt den 12. august 2019

Sag nr. 2019-80-0243

Torben Søndergaard

mod

TV 2

Torben Søndergaard har klaget til Pressenævnet over dokumentarudsendelsen ”Guds bedste børn (1)”, som blev bragt den 2. januar 2019 på TV 2, og som fortsat er tilgængelig på play.tv2.dk, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat.

Torben Søndergaard har klaget over, at han medvirker i udsendelsen i en anden sammenhæng, end han havde aftalt med TV 2, og at udsendelsen indeholder en misvisende fremstilling af ham. Torben Søndergaard har også klaget over, at TV 2 har afvist at slette de klip, hvori han medvirker, fra udsendelsen, som er tilgængelig på play.tv2.dk.

1 Sagsfremstilling

Forud for offentliggørelsen

Forud for sin medvirken underskrev Torben Søndergaard en kontrakt med det produktionsselskab, som har produceret udsendelsen for TV 2. Pressenævnet har modtaget en kopi af kontrakten, som blev underskrevet den 2. november 2017, hvoraf følgende blandt andet fremgår:

”MEDVIRKENDE-KONTRAKT

Jeg, Torben Kjær Søndergaard, giver hermed min tilladelse til, at Dokumentarkompagniet laver tv-optagelser med mig i forbindelse med en dokumentar om bevægelsen, The Last Reformation. Programmet sendes på TV 2.

Jeg er indforstået med at det er et journalistisk program, som forholder sig både nysgerrigt og kritisk til The Last Reformation.

Gennemsynsret:

Inden dokumentaren sendes er det aftalt, at jeg har ret til et gennemsyn. Gennemsynet foretages med TV 2s ansvarlige tilrettelægger.

Gennemsynet foretages med henblik på at identificere og rette eventuelle fejl.

TV 2 må ikke afgive redigeringsretten til TV 2s programmer. Heraf følger, at redigeringsretten til nærværende program, herunder retten til at udvælge og prioritere det optagne materiale, tilhører Dokumentarkompagniet/TV 2.
[...]"

Den påklagede udsendelse

TV 2 bragte den 2. januar 2019 dokumentarudsendelsen *"Guds bedste børn (1)"*. Udsendelsen, som fortsat er tilgængelig på play.tv2.dk, er den første af tre dokumentarudsendelser med titlen *"Guds bedste børn"*. De to efterfølgende udsendelser blev bragt på TV 2 henholdsvis den 9. og den 16. januar 2019, og de er ligeledes fortsat tilgængelige på play.tv2.dk.

Udsendelsen *"Guds bedste børn (1)"*, som varer knap 45 minutter, indledes med optagelser af personer, der befinder sig påklædt i bassiner med vand, og som af andre personer, som befinder sig i og uden for bassinerne, får dyppet hovedet under vandet. En kvinde, som netop har fået dyppet hovedet under vandet, sidder i et bassin, mens Torben Søndergaard holder sin ene hånd på kvindens pande og den anden på kvindens nakke, mens han siger *"Let it go, let it go, let it go, come on!"*.

Der klippes til et interview med Torben Søndergaard, der befinder sig i en sal, hvor mange andre mennesker er til stede:

"Torben Søndergaard, henvendt til kameraet: Dæmoner er ikke bare noget, som er i Afrika og i andre lande. Der er faktisk dæmoner i Danmark. Der er folk, der har problemer med dæmoner."

Der klippes til en optagelse af en mand, der ligger på et gulv og vrider og anstrenger sig, mens flere støttende personer står omkring ham. Herefter vises optagelser af Torben Søndergaard og deltagerne fra en begivenhed, hvor folk bliver døbt. Imens optagelserne vises, høres følgende speak:

"Speak, voiceover: Torben Søndergaard er den nye stjerne i det radikale, kristne miljø i Danmark. Hans bevægelse, The Last Reformation, vokser over hele verden. Speak, voiceover, fortsætter, mens der vises klip fra videoer af sammenkomster i andre religiøse bevægelser: I de seneste årtier er en række danske radikale, kristne bevægelser blevet anklaget for svindel, kvaksalveri og overgreb. Speak, voiceover af en optagelse, der stammer fra en nyhedsoplæsning: I dag blev en tidligere frikirkepræst fra Silkeborg varetægtsfængslet i fire uger sigtet for at have krænket mindst ni børn og unge seksuelt."

Der vises herefter først klip fra et interview med en kilde, der fortæller om, hvordan hun blev behandlet af frikirkepræsten, som er blevet dømt for seksuelle overgreb. Herefter vises klip af ledere fra flere andre religiøse bevægelser, mens der høres følgende speak:

”Speak, voiceover: Selvom de er blevet kritiseret, tyder meget på, at flere af prædikanterne stadig er aktive og har mange følgere.”

Efter klip af interviews med ledere af disse bevægelser og kritikere af bevægelserne fortsætter udsendelsen med optagelser af Torben Søndergaard, der står på en scene foran mange tilhørere. Torben Søndergaards ene hånd hviler på hovedet af en kvinde, der også står på scenen:

”Speak, voiceover: Den nye store prædikant, Torben Søndergaard, betyder, at han ikke er som de andre prædikanter.”

Torben Søndergaard, under et interview: Der er desværre dårlige eksempler, og så hører folk dårlige eksempler, og så tænker de ”Torben, det må være det samme”.

Speak, voiceover, mens der vises optagelser fra forskellige religiøse sammenkomster, herunder i Torben Søndergaards religiøse bevægelse: TV 2 Dokumentar undersøger radikale, kristne bevægelser i Danmark. Har myndighederne ikke lært af fortidens tragedier. Får prædikanterne frit spil, fordi de kalder sig kristne. Er de Guds bedste børn? [Klippet afsluttes med en grafik af en sort bog, som med guldskrift er påført titlen ”GUDS BEDSTE BØRN, *Pressenævnet*].”

Der klippes til optagelser af Torben Søndergaard, som viser rundt i et hus i Aalborg, hvor bevægelsen holder til. På optagelserne ses flere folk samlet i et lokale. Torben Søndergaard snakker til de tilstedeværende og konstaterer, at der er folk til stede fra flere forskellige lande. Torben Søndergaard forklarer i interview, hvorfor han tror, at mennesker ønsker at være en del af hans bevægelse. Der vises endvidere korte interviews med flere af de tilstedeværende.

” [Tidskode 3:03]

Speak, voiceover: Vi er interesseret i Torben Søndergaard, fordi hans bevægelse har flere fællestræk med de radikale, kristne bevægelser, der er blevet afsløret i udnyttelse og overgreb de seneste år.

Speak, voiceover, mens der vises klip af optagelser, som oplyses at stamme fra The Last Reformations YouTube-kanal. På optagelserne ses forskellige sammenkomster, hvor personer bliver døbt: På de mange videoer, han lægger ud, kan vi se, at han har meget radikale holdninger. Torben Søndergaard mener, at dæmoner besætter os. Dæmonerne gør os syge og gør os til syndere. Torben Søndergaard siger, at han kan drive dæmonerne ud af kroppen, at en ny dåb sætter os fri. Han er tilsyneladende ved at opbygge en skare af tusindevis af følgere over hele verden.

[...]

Torben Søndergaard, mens der klippes mellem et interview og videoer, der viser personer, der bliver døbt: Hvis man sætter tal på, så har jeg 40-50.000, som følger mig på den ene Facebook-side, og vi har en anden Facebook-side, hvor der også er en 40-50.000, som følger os. På den YouTube-kanal, vi har startet, der har vi lidt over otte millioner views. Jeg bliver genkendt mange steder i verden, hvor jeg er lige nu, og det er kun begyndelsen. Vi kommer til at vokse. Jeg tror på, at vi kommer til at forandre verden.”

Der klippes til optagelser fra huset i Aalborg, hvor Torben Søndergaard snakker om Gud til sine tilhørere, og hvor han lærer sine tilhørere, som i speak bliver omtalt som "disciple", at tale i tunger, helbrede de syge og gå ud i verden for at udbrede deres mission. Undervejs vises små interviews med visse af tilhørerne.

Udsendelsen fortsætter:

"Speak, voiceover, mens der vises billeder af en kirke efterfulgt af videoer af arrangementer fra forskellige, omtalte frikirker: Medlemstallet i folkekirken falder år for år. Fra 85 procent af befolkningen i 1990 til 75 procent i 2017. Kun et par procent af danskerne går i kirke hver uge. Samtidig dukker nye frikirker med karismatiske prædikanter op rundt om i landet.

[...]

Speak, voiceover: Gennem de seneste 20 år har flere af de radikale, kristne frikirker været udsat for kritik. Eksmedlemmer har fortalt om udnyttelse og svindel. Faderhuset med Ruth Evensen, Evangelist med Christian Hedegaard, Københavns Bibeltrænings Center med Jens Garnfeldt, Byens Kirke med Christian Laursen, og Moses Hansen. Alle med en karismatisk prædikant i spidsen. En gudsmand.

[Der klippes til et interview med kulturforsker og Ph.d. Ib Sørensen]

Kulturforsker og Ph.d., Ib Sørensen: En gudsmand er et særligt udvalgt menneske, som hører direkte fra Gud. Mange af dem har den selvopfattelse, at de har det her guddommelige kald, som de skal udføre.

Speak, voiceover, mens der vises optagelser af Ib Sørensen, der befinder sig i et kontorområde: Kulturforsker Ib Sørensen har i en årrække fulgt de radikale kristne bevægelser og deres frontfigurer. Han har skrevet en Ph.d. om emnet. Det er et fællestæk, at bevægelserne har en stærk leder i front. En gudsmand.

Ib Sørensen: De er meget ekstroverte. De er meget vindende i deres væsen. De er meget, meget gode til at kommunikere. Jeg vil også sige, at de kan godt lide at være i rampelyset, de kan godt lide at få opmærksomhed, de kan godt lide, at der er mennesker, der ser op til dem, de kan godt lide, at mennesker gør, hvad de siger. Og så har du muligheden for at gå ind og styre menneskers liv."

Der klippes til optagelser fra huset i Aalborg, hvor Torben Søndergaard taler til sine tilhørere. Samtidig høres følgende speak:

" [Tidskode: 07:48]

Speak, voiceover: Torben Søndergaard har tidligere samarbejdet med flere af de radikale, kristne bevægelser, der har været udsat for kritik.

[Der klippes til et interview med Torben Søndergaard]

Torben Søndergaard: Der er desværre dårlige eksempler, og så hører folk dårlige eksempler, og så tænker de "Torben, det må være det samme". Der er så mange rygter på grund er noget, der er gået fejl. Og det er træls, og det skulle ikke ske. Det skulle ikke ske i kirkerne."

Der fortælles i speak, at Torben Søndergaard hele tiden fortæller sine følgere, at han har kontakt til Gud. Herefter vises optagelser fra huset i Aalborg, hvor Torben Søndergaard fortæller sine tilhørere om episoder, hvor han har haft kontakt til Gud. Herefter vises optagelser fra aktiviteter i huset i Aalborg, hvor en tilhører blandt andet fortæller Torben Søndergaard om sin kontakt med Gud.

Der klippes herefter til en grafik, hvorpå der med guldskrift på en sort, læderlignende baggrund står ”GUDS BEDSTE BØRN, BYENS KIRKE, CHRISTIAN LAURSEN”. I grafikken ses samtidig et foto af Christian Laursen. Det fortælles i speak, at en frikirkepræst fra Silkeborg, Christian Laursen, i 2018 blev idømt tre år og seks måneders fængsel for omfattende sexmisbrug af otte unge. Der vises herefter et interview med en kvinde, som fortæller om, hvordan hun og andre unge blev udnyttet af Christian Laursen. Der vises også et interview med kvindens mor, der fortæller om, hvordan datteren trak sig fra sine forældre efter at være blevet involveret i frikirken. Det oplyses, at et forsøg på at stoppe Christian Laursen mislykkes, hvorfor overgrebene fortsatte i yderligere fire år.

Der klippes til et interview med psykolog Susanne Benderfeldt:

”Speak, voiceover: Det er som i Byens Kirke kendetegnende for ofre for radikale prædikanter, at de ofte finder sig i overgrebene i meget lang tid. Det siger Susanne Benderfeldt, der har haft en række ofre for radikale, kristne ledere i behandling.
Psykolog Susanne Benderfeldt: De medlemmer, de får i deres gruppe, betragter dem som Guds talerør. Og så vil det jo sige, hvis du nu f.eks. var sådan en gudsmænd, og jeg var troende, jamen så var det jo et direkte oprør mod Gud, hvis jeg begyndte at sætte mig op imod, hvad du sagde. Jeg bliver simpelthen så tosset, når religionen er blandet ind i. Netop fordi, at der bliver ingen begrænsninger for, hvad de kan forlange af deres medlemmer.”

Der klippes til optagelser af Torben Søndergaard, som sammen med to andre personer forbereder sig til at optage en video.

”Speak, voiceover: Torben Søndergaard lægger hele tiden nye videoer for at udbrede sit budskab. På den måde skaffer han nye, trofaste følgere.
[Der klippes til et interview med Torben Søndergaard]
Journalist, henvendt til Torben Søndergaard: Det er jo helt tydeligt, at du er noget særligt for de folk. Hvordan vil du beskrive den rolle, du har i forhold til dem?
Torben Søndergaard: Der er ikke noget specielt ved mig. Jeg er bare en mand ligesom alle andre, og det jeg gør, kan andre også gøre. Så vi prøver virkelig at få folk væk fra den her fokus med en speciel mand, som har speciel kaldelse, det er ham, der er unik, og vi andre bare følger ham. Det er så langt fra, hvad vi tror på.”

Der klippes til huset i Aalborg, hvor Torben Søndergaard fortæller sine tilhørere, at bevægelsen The Last Reformation ønsker at arbejde med personer, der ikke har nogen ”Plan B”. Det oplyses i speak, at Torben Søndergaard efterlyser personer, som er villige til at forlade deres fortid, og alt hvad de ejer, for at følge The Last Reformation. Der vises optagelser, hvor for-

skellige tilhørere, der blandt andet kommer fra Sverige og Tyskland, fortæller de resterende i rummet, at de har solgt deres boliger og sagt deres jobs op for at følge The Last Reformation.

Herefter vises optagelser af Torben Søndergaard, der viser rundt på den sovesal, hvor han oplyser, at tilhørerne bor. Der vises et interview med en familie, som befinder sig på den omtalte sovesal. Moderen i familien, som fremgår med navn, fortæller til kameraet, at familien kommer fra Sverige, hvor de havde et hus, men at de nu har sagt deres jobs op, fordi de vil følge Jesus. En søn i familien, som ligeledes fremgår med navn, fortæller til kameraet, at det er rart at komme væk fra gamle venner og dermed kunne have "alenetid" med Gud. Der vises herefter et interview med en tilhører fra Færøerne, der fortæller om, hvorfor han har sagt farvel til sit liv på Færøerne og valgt at følge og arbejde frivilligt for The Last Reformation.

Der klippes til interviewet med kulturforsker Ib Sørensen, som på en computer ser videoer af dåb af forskellige mennesker foretaget af The Last Reformation. På videoerne skrider flere af menneskerne og ser forpinte ud, mens de bliver døbt.

"Ib Sørensen: Man har en autoritet her hos et menneske, som har den selvopfattelse, at de har det her guddommelige kald, som de skal udføre. Og hvorfor det er farligt? Jamen det er det jo i det øjeblik, at den her gudsmænd så finder ud af, at jeg har egentlig lyst til, eller jeg synes, at der er behov for, eller Gud siger til mig, Helligånden siger til mig, at jeg skal ligesom få de her mennesker til at gøre noget bestemt. Og der kan man sige, at noget af det er et alvorligt indgreb i menneskers ret til egentlig at træffe deres egne valg."

Der klippes til en grafik, hvorpå der med guldskrift på en sort, læderlignende baggrund står "GUDS BEDSTE BØRN, MOSES HANSEN". I grafikken ses samtidig et foto af Moses Hansen. Det oplyses i speak, at meget få ofre tør at stå frem og fortælle, hvad de har oplevet inde i de radikale, kristne bevægelser. Der bringes herefter et interview med en kvinde, der optræder uden navn, og som fortæller, at hun og andre er blevet udnyttet og forført af prædikanten Moses Hansen. Det oplyses endvidere i speak om Moses Hansens aktiviteter i Danmark igennem årtier.

Der klippes til interviewet med psykolog Susanne Benderfeldt:

"Speak, voiceover: Psykolog Susanne Benderfeldt mener, at prædikanter, der tror på, at Gud taler direkte til dem, har en bekymrende selvopfattelse, hvor de føler sig hævet over andre.

Susanne Benderfeldt: Ja, man har utroligt høje tanker om sig selv i forhold til andre mennesker, og ofte vil den slags mennesker så også have en reduceret empati, en manglende evne til at fornemme, hvad gør det ved mine omgivelser, det jeg siger og gør.

Journalist: Er det farligt?

Susanne Benderfeldt: Ja, bestemt."

Der klippes til optagelser fra London.

”Speak, voiceover: Vi er taget til London med Torben Søndergaard. Han vil gerne vise os, hvor stor han er blevet i udlandet.

[...]

Speak, voiceover, mens der vises optagelser af Torben Søndergaard, der går op på en scene i en sal fuld af tilhørere: Torben Søndergaard laver som her ”Kickstart-weekender” over hele verden, hvor han kalder nye disciple til via Facebook og YouTube.”

Herefter vises korte interviews med englændere, der fortæller, hvorfor de er til stede ved arrangementet. Der ses optagelser af personer, der kommer ind i salen på krykker eller i rullestol.

”Speak, voiceover: Vi lægger mærke til, at der kommer mange tilskuere med fysiske handicap, der ønsker at blive helbredt.”

Der vises korte interviews med personer, der fortæller, hvilken sygdom de lider af, og at de håber, at deres sygdom kan blive kureret med bøn. Herefter ses Torben Søndergaard stå i salen med de mange tilhørere. Han beder alle i salen, som har behov for at blive bedt for, fordi de har smerter i kroppen, om at rejse sig op. En stor del af tilhørerne i salen ses herefter rejse sig op.

”Speak, voiceover: Over fire dage taler Torben Søndergaard til de nye disciple. Strategien er, at de skal gå ud i verden og udbrede Torben Søndergaards bevægelse.”

Der klippes til et interview med Torben Søndergaard:

”Journalisten: Kan du helbrede et brækket ben?

Torben Søndergaard: Vi har set et brækket ben blive helbredt, ja.

Journalisten: Kan du helbrede en depression?

Torben Søndergaard, mens han nikker: Vi har set mange folk blive fri for depression.

Journalisten: Kan du helbrede kvinder, som er blevet voldtaget og misbrugt gennem et helt liv.

Torben Søndergaard, mens han nikker: Vi har set kvinder blive sat fri. Hvis jeg siger vi som Guds rige, jamen så er der mennesker, der er blevet sat fri for alt, helbredt for alt.”

Der vises et interview med en engelsk kvinde, som fortæller, at hun er kommet til ”Kickstart-weekenden” for at blive helbredt, fordi hun ikke er i stand til at gå eller stå i længere tid. Kvinden fortæller også, at hun bruger rullestol, når hun skal rejse.

”Speak, voiceover, mens kvinden og Torben Søndergaard står på scenen foran mange tilhørere: Torben Søndergaard vil demonstrere over for publikum, at han kan helbrede kvindens rygproblemer.”

Herefter ses Torben Søndergaard og kvinden stå på scenen, mens kvinden, som har lukkede øjne og hovedet bøjet mod gulvet, siger utydelige lyde. Torben Søndergaard beder herefter i mikrofonen på engelsk Gud om at fjerne kvindens rygproblemer. Kvinden lægges på gulvet og bliver derefter hjulpet op at stå. Da hun er kommet til sig selv, spørger Torben Søndergaard kvinden, hvor smerten sidder. Kvinden smiler og går dansende ned fra scenen. Publikum klapper, og Torben Søndergaard viser salen det gangstativ, som kvinden har efterladt.

Der klippes til et interview med Torben Søndergaard:

”Journalisten: Og der er folk, som vil se på det, du laver, sådan noget dæmonuddrivelse og helbredelse og så sige ”han snyder os”, kan du så sige til os, at der er ikke noget snyd med det?

Torben Søndergaard: Ja. Hvad tænker du med snyd? Det er opstillet, eller?

Journalisten: Om der er nogen former for snyd?

Torben Søndergaard: Det er det ikke. Altså det vi filmer, det vi ser, det er det, der sker.”

Der klippes tilbage til optagelserne fra ”Kickstart-weekenden” i London. Det oplyses i speak, at Torben Søndergaard mener, at mange sygdomme kan forklares ved, at det er dæmoner, der har besat den syge. Speakeren fortæller, at Torben Søndergaard nu vil fortælle delta-gerne, hvordan de selv kan helbrede de syge og drive dæmonerne ud af kroppen. Der vises herefter optagelser af Torben Søndergaard, der fortæller forsamlingen, hvordan de skal gøre.

Der klippes til interviewet med Torben Søndergaard:

”Torben Søndergaard: At drive dæmoner ud er noget, Jesus har kaldt os til. Det er en del af det at være kristen.”

Der klippes tilbage til ”Kickstart-weekenden”, hvor der vises optagelser af dæmonuddrivelser, herunder optagelser af en kvinde, der ligger på et gulv og tager sig til hovedet, mens hun skriker. På optagelsen siger Torben Søndergaard, at han befaler dæmonen at forlade kvinden.

Der klippes tilbage til interviewet med Torben Søndergaard:

”Torben Søndergaard: Nogle gange er det voldsomt, andre gange er det ikke. Men det er folk, der simpelthen er bundet af nogle ånder, som gør dem deprimeret eller angst eller paniske eller afhængige af forskellige ting, eller sygdomme kan det også være i nogle tilfælde.

[...]

Torben Søndergaard: Og så når vi beder så ”Kom ud i Jesu navn”, så begynder den ånd at reagere og så kommer de ud [Torben Søndergaard laver en bevægelse med hånden, som om noget kommer ud af hans næse, *Pressenævnet*].

Speak, voiceover: De radikale kristne tror på, at vi kan blive besat af dæmoner, der bor inden i os. Dæmonerne gør os syge, ulykkelige, og får os til at gøre syndige ting.

Prædikanterne tror på, at dæmonerne kæmper imod, når vi driver dem ud af kroppen. Derfor bliver det så voldsomt, siger de.”

Der klippes til optagelser af et gangareal, hvor en gruppe mennesker står omkring en kvinde, der skriger højt og derefter græder. Kvinden fortæller efterfølgende til kameraet, at hun har kæmpet med angst og vrede. Herefter ses en mand, der først sidder foroverbøjet på en stol og siger anstrengte lyde, hvorefter han vælter ned på et gulv, hvor han ligger og vrider, anstren-ger sig, sparker med benene og skriger.

Der klippes til interviewet med psykolog Susanne Benderfeldt, der på en computer ser opta-gelser af manden, der ligger på gulvet:

”Susanne Benderfeldt: Hold da op. Det ser jo skrækkeligt ud. Altså de ser jo skræmte ud og kede af det og rædselsslagne.

Journalisten: Så hvad tror du, der foregår der.

Susanne Benderfeldt: Altså sådan en slags massepsykose, tænker jeg. Så virker det på mig som om, at de kommer ind i sådan en trancelignende tilstand, hvor de gør det, der forventes af dem.

[...]

Speak, voiceover: Psykolog Susanne Benderfeldt er specielt alarmeret over, at Tor-ben Søndergaard laver dæmonuddrivelser på mennesker med psykiske lidelser. Det vil forværre deres tilstand alvorligt.

Susanne Benderfeldt: Det er jo vold på psyken, og hvis nu man siger, hvis man f.eks. lider af angst, vil det være utrolig vigtigt at anerkende, at man har de her sympto-mer, og så stille og roligt arbejde med dem. Hvis vi mennesker siger ”Det skal jeg bare af med hurtigst muligt, det er forfærdeligt, at jeg har det sådan”, så forstærker man de negative symptomer ved det, man nu engang har. Og det er jo det, han gør, ved at sige, at der er en dæmon derinde i dig, den skal ud.”

Der klippes til en grafik, hvorpå der med guldskrift på en sort, læderlignende baggrund står ”GUDS BEDSTE BØRN, FADERHUSET, RUTH EVENSEN”. I speak oplyses, at Faderhuset er én af de frikirker, hvor der igen og igen har været anklager om en gudsmands misbrug, hvor lederen Ruth Evensen har påberåbt sig en direkte kontakt med Gud. Det oplyses, at en række medlemmer i 2008 forlod Faderhuset og fortalte om vold, incest og hjernevask i frikir-ken. Én af de personer, der forlod Faderhuset i 2008, Camilla Johnson, fortæller til inter-view, at hun i dag driver en forening, der hjælper ofre for kristne, sekteriske miljøer.

”Camilla Johnson: Det, jeg oplever, at folk kæmper med, når de kommer ud af de her grupper og sekter, det er jo et mega lavt selvværd. Man har troet på en løgn, man har givet alt, altså sine børn, sine midler, mange kommer ud med kæmpe gæld. Folk er nøgne, afpillede og smadrede, når de kommer ud.”

Det fortælles i speak, at Camilla Johnson er meget bekymret for, hvad der sker i Faderhuset i dag. Camilla Johnson fortsætter i interview med at fortælle om sin tid i Faderhuset, og hvor-dan Ruth Evensen optrådte som leder. Det oplyses, at det ikke var muligt for politiet at doku-

mentere de overgreb, som de tidligere medlemmer fortalte om i 2008, ligesom kommunerne ikke fandt tegn på, at børnene led overlast, som det var blevet fremført.

Efter et kort interview med Ruth Kristiansen, tidligere Ruth Evensen, klippes tilbage til interviewet med Camilla Johnson:

”Camilla Johnson: Man må sige, at samfundet på rigtig mange måder spiller fallit, når det drejer sig om at hjælpe de her mennesker, fordi man har ikke uddannelse i det, man har ikke forståelsen for det. Man har ikke indsigten, man har ikke brugt tiden på det. Fordi når vi hører kristendom, så er det sådan allerede lidt blåstemplet, fordi det er jo kristendom, det kender vi jo, det er jo næstekærlighed og tilgivelse, så man forestiller sig overhovedet ikke, at det kan være så slemt.”

Der klippes tilbage til Torben Søndergaards ”Kickstart-weekend” i London, hvor der vises optagelser af mennesker, der bliver døbt.

”Speak, voiceover: Det er sidste dag på Torben Søndergaards ”Kickstart-weekend” i London. Nu kan de nye følgere blive døbt, så de kan starte et nyt liv.”

Der klippes til interviewet med psykolog Susanne Benderfeldt, mens billedet skifter mellem interviewet og optagelser af personer, der bliver døbt under arrangementet i London:

”Susanne Benderfeldt: Han er enormt farlig. Han har en ubegribeligt stor magt over folk. Hvis du blev min følger og ikke havde en plan B, så havde jeg dig jo i min hule hånd. Og det har han med de her mennesker. Deres liv bliver jo så enormt meningsfuldt lige pludselig. Der er jo tydeligvis også marked for sådan noget i hele verden. At folk længes efter sådan én, der kommer og siger, at nu skal du bare fralægge dig alt ansvar og lytte til mig. Så kører det med mig og Jesus.”

Der vises herefter optagelser af en kvinde, der bliver hjulpet op i et bassin af to andre kvinder. Kvinden får dyppet hovedet under vand, og da hun kommer op igen, bliver hun holdt af de to andre kvinder, mens Torben Søndergaard holder sin hånd på kvindens hoved. Samtidig skriger kvinden højt.

Der klippes til optagelser af børn, der befinder sig ved begivenheden i The Last Reformation, hvor folk bliver døbt. Først ses en dreng med sløret ansigt, der står og græder, og derefter flere børn, der står stille og betragter, hvad der sker.

I det efterfølgende klip ses øverst i højre hjørne en bjælke med teksten ”NÆSTE AFSNIT”.

Der vises samtidig klip fra et interview med en kvinde, der på en computer ser optagelser af børn, som befandt sig ved et dåbsarrangement i The Last Reformation. Til ovenfor omtalte klip af en dreng, der græder, siger kvinden:

” [Tidskode 43:05]

Kvinden: Det er meget, meget voldsomt, ikke. Han skal jo ikke blive tvunget til at se det.

[Der ses en optagelse af en dreng, der står i underbukser med sine bukser trukket ned om knæene]

Kvinden, fortsætter: Og børn, der tisser i bukserne af angst, så er man altså rigtig, rigtig bange.

Speak, voiceover, mens der vises optagelser, der stammer fra Faderhuset, der viser en gruppe børn, der optræder med sang: I næste afsnit undersøger vi, hvad der sker med de mange børn, der er i de radikale, kristne bevægelser. Vi finder ud af, at mange børn fra familier, der har været tilknyttet Faderhuset, er blevet flyttet ud af landet.

[...]

En kvinde, der befinder sig i en kørende bil: Det er Ruth, der har stjålet alle medlemmers børn. Hun har taget dem.

Speak, voiceover: De lever skjult på ukendte adresser i udlandet uden deres forældre.”

Torben Søndergaard klagede den 4. januar 2019 til TV 2 over udsendelsen. TV 2 afviste den 8. januar 2019 Torben Søndergaards klage. Torben Søndergaards klage over TV 2s afslag er modtaget i Pressenævnet den 8. januar 2019.

2 Parternes synspunkter

2.1 Torben Søndergaards synspunkter

Aftale om udsendelsens indhold – samtykke

Torben Søndergaard har henvist til, at han, forud for sin medvirken i udsendelsen, underskrev en kontrakt, som siger:

”Jeg, Torben Kjær Søndergaard, giver hermed tilladelsen til, at Dokumentarkompagniet laver tv-optagelser med mig i forbindelse med en dokumentar om bevægelsen, The Last Reformation.

[...]

”Jeg er indforstået med at det er et journalistisk program, som forbeholder sig både nysgerrig og kritisk til The Last Reformation.”

Efter ét års optagelser fik Torben Søndergaard få uger inden offentliggørelsen kendskab til, at udsendelsen, i stedet for at handle om Torben Søndergaard og bevægelsen The Last Reformation, omhandlede Faderhuset, Moses Hansen og en præst fra Silkeborg, der er dømt for seksuelle overgreb.

Hvis Torben Søndergaard var blevet oplyst om, at udsendelsen ville omhandle både ham, Faderhuset, Moses Hansen og præsten fra Silkeborg, havde Torben Søndergaard ikke valgt at medvirke.

Under udarbejdelsen af udsendelsen blev Torben Søndergaard af en journalist spurgt ind til de andre omtalte frikirker. I den forbindelse gjorde Torben Søndergaard det meget klart, at han ikke ønskede at udtale sig om andre end ham selv, da han ikke har eller har haft noget med de pågældende at gøre, ligesom han ønskede, at fokus skulle rettes mod The Last Reformation alene. I disse situationer gav journalisten ikke udtryk for, at Torben Søndergaard i udsendelsen skulle vises sammen med andre personer og bevægelser. Hertil har Torben Søndergaard bemærket, at han ikke har givet TV 2 tilladelse til at bruge ham selv eller The Last Reformations klip fra YouTube i udsendelser, hvor også Moses Hansen, Faderhuset og andre optræder.

Inden offentliggørelsen fik Torben Søndergaard lejlighed til at se udsendelsen igennem. Han så i den forbindelse en udsendelse om ham selv, som varede omkring 20 minutter, og han blev ikke oplyst, at de 20 minutter ville blive vist i brudstykker gennem hele udsendelsen.

Torben Søndergaard blev derfor dybt rystet og chokeret, da han så den færdige udsendelse på TV 2, og han føler, at TV 2 har misbrugt ham og andre kursister og medarbejdere igennem hele udsendelsen.

Torben Søndergaard har oplyst, at han på baggrund af indholdet af første afsnit ikke har ønsket at medvirke i de to efterfølgende, hvorfor han har anmodet TV 2 om at klippe ham ud af disse udsendelser. Det er Torben Søndergaards opfattelse, at TV 2 har forsøgt at trække sagen om tilbagetrækning af hans medvirken i langdrag.

Redigering

Torben Søndergaard har anført, at udsendelsen giver et misvisende og skadeligt billede, da oplysninger vedrørende Torben Søndergaard og The Last Reformation bliver blandet sammen med oplysninger om de andre omtalte personer og bevægelser, hvormed seerne får det indtryk, at Torben Søndergaard og The Last Reformation har været indblandet i de omtalte, forfærdelige sager. Dette har gjort, at Torben Søndergaard efterfølgende har modtaget mange endda truende beskeder både ved personlige henvendelser og i offentlige Facebook-tråde om, at han er et "sygt svin" og "burde spærres inde", samt at han "misbruger børn" mv. Flere andre i Torben Søndergaards bevægelse har også følt sig ført bag lyset og har modtaget beskeder af fremmede. Én af dem er en 16-årig dreng, der bliver vist med sit fulde navn i udsendelsen.

Der bliver i udsendelsen bragt klip af Torben Søndergaard, der beder for børn. Dette bliver vist i sammenhæng med omtale af børnemisbrug, som er sket i Faderhuset og i en kirke i Silkeborg, selvom Torben Søndergaard aldrig har haft noget med misbrug at gøre og aldrig har været en del af disse bevægelser. Omtalen af børnemisbrug har efterfølgende fået daværende Børne- og Socialminister Mai Mercado og andre til at udtale sig kritisk.

Sidst i udsendelsen vises en trailer for den efterfølgende udsendelse i dokumentarserien, hvor det fremstilles som om, at en dreng tisser i bukserne af skræk, fordi han er vidne til en dæmonuddrivelse. Traileren anvendes til at fremstille The Last Reformation som nogen, der

tvinger børn til at se dæmonuddrivelse. Sandheden er, at drengen er autist, og at han tog tøjet af, fordi han ville bade i bassinet sammen med dem, som blev døbt. Dette fik han ikke lov til, og derfor blev han sur og græd. Efter at have klaget mange gange først til én af tilrettelæggerne bag udsendelsen og herefter til en journalist på TV 2 Nyhederne blev dette ændret få steder. Den misvisende trailer fremgår fortsat på internettet. Dette gør ligeledes en trailer, hvor en seniorkonsulent fra Børns Vilkår fastholder, at drengen er bange, selvom forudsætningerne for hendes udtalelse om dette er misforstået.

I traileren for den efterfølgende udsendelse i dokumentarserien vises endvidere et klip med nogle børn, som er til stede ved et arrangement hos The Last Reformation. Dette klip blandes sammen med en optagelse af nogle forældre, der fortæller, at Faderhuset har stjålet deres børn. Den misvisende sammenblanding gør, at The Last Reformation igen fremstår som nogen, der har begået overgreb mod børn i lighed med de andre omtalte bevægelser.

På baggrund af ovenstående har Torben Søndergaard anmodet om, at TV 2 undskylder for at have udnyttet ham i udsendelsen ved at omtale ham i sammenhæng med Faderhuset og andre.

- De efterfølgende afsnit i dokumentarserien "Guds bedste børn"

TV 2 har under optagelserne benyttet sig af en "muldvarp", som har deltaget i et kursus hos The Last Reformation, hvor denne "muldvarp" har ladet sig døbe i vand og optrådt som om, at vedkommende ville følge Jesus. Formålet med dette var at fange The Last Reformation og bevægelsens kursister på skjult kamera. Da kursisterne senere fandt ud af, at der var tale om journalister, brød flere sammen og græd, da de følte sig udsat for et overgreb.

Torben Søndergaard har fået kendskab til, at der i afsnit tre i dokumentarserien fremgår et klip, hvor han taler med denne "muldvarp", der udgiver sig for at være en psykisk syg person. Dette bliver i udsendelsen klippet sammen med oplysninger fra andre bevægelser, hvor syge har smidt deres medicin ud, hvilket ikke er noget, The Last Reformation anbefaler eller er en del af. Sidst i samtalen med "muldvarpen" fra TV 2 anbefaler Torben Søndergaard også, at vedkommende taler med sin læge.

I afsnit tre fremgår endvidere et interview med en mand, som optræder anonymt. I udsendelsen fortæller den anonyme mand krænkende ting om Torben Søndergaard og om, hvordan manden er bekymret for en pige, som Torben Søndergaards bevægelse – ifølge manden – har tvunget til at smide sin medicin ud, og som nu sidder "hjernevasket" i deres sekt. Sandheden er, at den anonyme mand hedder Frank, men at han også går under andre navne på Facebook. Pigen, som Frank taler om i interviewet, hedder Tanja. Hun kom til The Last Reformation's skole psykisk ødelagt af Frank, som efter Torben Søndergaards opfattelse er en psykopat, der er besat af Tanja. Tanja tager stadig sin medicin, og hun har af The Last Reformation fået hjælp til at gøre det forbi med Frank, gå under jorden og komme væk fra ham. Hvis TV 2 havde foretaget en bedre research, ville de have kunnet få oplyst, hvilken person de interviewede. TV 2 var imidlertid ikke interesseret i sandheden men i at ødelægge Torben Søndergaard og hans organisation.

- Efter offentliggørelsen

Torben Søndergaard har efter klagens indgivelse oplyst, at han siden offentliggørelsen af dokumentarserien har måttet søge asyl i USA og lukke skolen i Danmark, ligesom han stadig modtager trusler fra personer, der blander de forskellige frikirker, der omtales i udsendelserne, sammen. Truslerne kommer fra personer, der tror på, at Torben Søndergaard har mishandlet børn (som drengen, der skulle have tisset i bukserne, men som i virkeligheden er autist – og som The Last Reformation ikke bad for), eller at det er Torben Søndergaard, der er dømt for seksuelt misbrug og har været i fængsel. Endelig tror folk, at Torben Søndergaard har taget børn ud af landet og har gemt dem i en skov, hvilket er noget, Faderhuset har med at gøre.

Samtidig er der skrevet dusinvis af artikler i landsdækkende medier, der har fremstillet Torben Søndergaard ud fra de negative ting, der er manipulerende fremstillet i udsendelserne.

TV 2s dokumentarserie har haft den ultimative konsekvens for Torben Søndergaard: At han ikke længere kan være i sit eget land.

Sletning – punkt B.8

Med henvisning til ovenstående synspunkter har Torben Søndergaard anmodet om, at de klip, hvori han medvirker, bliver slettet fra udsendelsen, som er tilgængelig på TV 2 Play.

2.2 TV 2s synspunkter

God presseskik

TV 2 har indledningsvist beklaget, at Torben Søndergaard har modtaget truende henvendelser som følge af udsendelsen.

TV 2 har samtidig afvist, at de vejledende regler om god presseskik skulle være tilsidesat i forbindelse med udsendelsen. Der er tale om en udsendelse af stor samfundsmæssig interesse, hvor man ser nærmere på viden eller manglende viden om forskellige religiøse bevægelser i Danmark. Torben Søndergaard repræsenterer én af disse bevægelser, og der ses ikke at være væsentlige faktuelle fejl, men måske nærmere forskellige syn på forskellige spørgsmål og på religiøse ritualer. Den kritik, som rejses, primært af Børns Vilkår, har Torben Søndergaard fået forelagt, ligesom hans modsvar fremgår af udsendelsen.

Aftale om udsendelsens indhold – Samtykke

TV 2 har forelagt Torben Søndergaards klage for produktionsselskabet, som har produceret udsendelserne for TV 2. Produktionsselskabet har i den forbindelse gjort gældende, at de på intet tidspunkt har lovet at lave en udsendelse udelukkende om Torben Søndergaard og hans bevægelse, The Last Reformation. Hensigten har fra begyndelsen været at skildre, hvad der foregår i radikale, kristne miljøer i Danmark. Torben Søndergaard var en af de første, produktionsselskabet tog kontakt til, og på dette tidspunkt i slutningen af 2017 vidste man ikke endeligt, hvad researchen ville føre til, og i hvilket omfang man ville komme til at følge andre

kristne miljøer. Det fremgår af deltagerkontrakten med Torben Søndergaard, at der er tale om en dokumentarudsendelse, der kan indeholde kritiske spørgsmål, og at det er TV 2/produktionsselskabet, der har redigeringsretten.

I flere interviews er Torben Søndergaard blevet spurgt ind til sit kendskab til andre kristne miljøer, herunder Christian Hedegaard fra Evangelist og Moses Hansen, hvor han har svaret beredvilligt om sin holdning til begge.

Det, at der i udsendelsen sker en perspektivering til andre religiøse bevægelser, er en helt naturlig del af kritisk journalistik, som Torben Søndergaard måtte forvente ville indgå i udsendelsen med henvisning til oplysningen i medvirkeaftalen om, at der vil blive stillet kritiske spørgsmål.

Medierne har vide rammer for at redigere og vinkle deres nyhedsindslag, og den foretagne redigering, herunder perspektivering til andre religiøse bevægelser, ligger inden for disse rammer.

Det er i øvrigt helt sædvanligt, at deltagere i dokumentarudsendelser alene får de dele af udsendelsen til gennemsyn, som de deltager i, eller som omhandler dem selv. På den måde har deltagerne hver for sig mulighed for at få rettet faktuelle fejl, inden udsendelserne vises til tredjemand.

For så vidt angår den 16-årige dreng, som Torben Søndergaard har henvist til, har TV 2 oplyst, at han optræder i udsendelsen sammen med og efter tilladelse fra hans forældre.

TV 2 har afvist Torben Søndergaards anmodning om at blive klippet ud af afsnit to og tre i dokumentarserien. TV 2 har lagt vægt på, at Torben Søndergaard, som anført ovenfor, ikke er blevet stillet i udsigt, at produktionsselskabet ville producere et program udelukkende om The Last Reformation og uden at se nærmere på den kontekst, hvori religiøse bevægelser opstår og vokser. Endvidere er har TV 2 lagt vægt på, at Torben Søndergaard ikke er en person, der ikke kan overskue konsekvenserne af sin medvirken, samt at udsendelsen omhandler hans offentlige virke.

TV 2 har i øvrigt bestridt at have forsøgt at forhale sagen vedrørende Torben Søndergaards ønske om at trække sin medvirken tilbage. Torben Søndergaards klage blev modtaget af TV 2 fredag den 4. januar 2019 kl. 16.52 og besvaret tirsdag den 8. januar 2019 kl. 10.47 – efter at have oplyst Torben Søndergaard den 6. januar 2019, at TV 2 først skulle undersøge sagen nærmere hos produktionsselskabet.

Redigering

TV 2 har afvist, at Torben Søndergaard i udsendelsen bliver vist ”sammen med andre personer og bevægelser”. Det fremgår klart og tydeligt, at det er Christian Laursen fra Byens Kirke, der står bag nogle seksuelle overgreb på unge, og at det er (det tidligere) Faderhuset, der beskyldes for at afskære deres medlemmer fra omverdenen. Tilsvarende beskyldninger bliver

ikke rejst mod Torben Søndergaard og hans bevægelse. Det fremgår også klart af Torben Søndergaards udtalelser i udsendelsen, at han og hans bevægelse ikke kan sammenlignes med de andre omtalte bevægelser. Det er uomtvistet, at Torben Søndergaard foretager demonuddrivelse på og/eller i overværelse af børn, hvilket af blandet andet nogle psykologer og personer i Børns Vilkår anses for at være overgreb. Heroverfor står Torben Søndergaards tilbagevisning af beskyldningen, idet han oplyser, at demonuddrivelse og dåben gør noget godt for de pågældende personer.

TV 2 kan ikke genkende Torben Søndergaards udlægning af, at han skulle være blevet udstillet i det værst tænkelige lys. Der optræder kilder, herunder psykologer og Børns Vilkår, der udtaler kritik af den måde, demonuddrivelse foregår på, herunder navnlig når dette foregår på børn eller i deres nærvær. Torben Søndergaard og hans følgere kommer til orde og forklarer, hvordan de ser på deres tro og på bevægelsen The Last Reformation.

Mai Mercado har alene udtalt sig om de massedåb og de demonuddrivelse, som Børns Vilkår vurderer, er et overgreb på børn. Der tales ikke om misbrug i øvrigt.

For så vidt angår traileren til afsnit to, som vises sidst i udsendelsen, har TV 2 oplyst, at klippet med drengen anvendes som eksemplificering af flere af de børn, der virkede skræmte. Det er sagkyndige, der i udsendelsen fortæller, at det er tydeligt, at drengen er bange.

Produktionsselskabet observerede den pågældende dreng, der var hylet godt ud af den i godt ét kvarters tid inden, der kom nogle voksne og tog sig af ham. Da optagelserne blev vist til Torben Søndergaard, forklarede han, at han ikke havde lagt mærke til drengen. Den forklaring, Torben Søndergaard efterfølgende er kommet med om, at drengen er autist og græd, fordi han gerne ville bade, har TV 2 nu redigeret ind i udsendelsen. TV 2 har spurgt senior-konsulenten fra Børns Vilkår, om disse nye oplysninger giver anledning til, at hun vil ændre sin tidligere afgivne vurdering. Hertil har hun svaret benægtende. Hun mener ligefrem, at det kan være værre, hvis der er tale om en dreng med autisme. I så fald burde han netop være blevet forskånet fra at overvære seancerne.

- De efterfølgende afsnit i dokumentarserien "Guds bedste børn"

For så vidt angår brugen af skjulte optagelser har TV 2 anført, at produktionsselskabet fra flere kilder har fået oplyst, at syge mennesker i The Last Reformation bliver manipuleret til at droppe den medicin, som lægerne har ordineret dem. Da Torben Søndergaard afviste, at dette var tilfældet, valgte produktionsselskabet at sende en journalist ind for at undersøge, om der var noget om de beskyldninger, som kilderne kom med.

Torben Søndergaard har allerede set de pågældende optagelser, som er optagelser af en samtale med Torben Søndergaard og journalisten, der påstår at være psykisk syg. Endvidere har Torben Søndergaard set og forholdt sig til den kritik, som eksperterne, herunder overlæge i psykiatri, Henrik Rindom, og autoriseret psykolog, Susanne Benderfeldt, er kommet med.

Om den anonyme kilde, som medvirkede i afsnit tre, har TV 2 blandt andet anført, at produktionsselskabet havde et længere forløb med kilden. Hans historie er, som det fremgår af ud-

sendelsen, blevet bekræftet af tre andre af Torben Søndergaards tidligere følgere, der har mødt kvinden og set den tilstand, hun var i i bevægelsen. De har detaljeret fortalt om kvindens psykose og om en episode, hvor det var tydeligt, at hun var alvorligt syg, ligesom de også har fortalt, at der ikke var nogen i bevægelsen, der kontaktede en læge for at give kvinden den fornødne hjælp.

Sletning – punkt B.8

Med henvisning til ovenstående synspunkter har TV 2 afvist at slette Torben Søndergaards medvirken fra udsendelsen, som er tilgængelig på TV 2 Play.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Inger Bach, Ulrik Holmstup og Marlene Borst Hansen.

Kompetence mv.

Pressenævnet bemærker, at det følger af medieansvarslovens § 43, at Pressenævnet træffer afgørelse i sager om, hvorvidt der er sket offentliggørelse i strid med god presseskik, jf. § 34, og hvorvidt et massemedie efter reglerne i lovens kapitel 6 er forpligtet til at offentliggøre et genmæle.

Spørgsmål om, hvorvidt der er sket en overtrædelse af ophavsretslovgivningen, hører under domstolene og falder uden for nævnets kompetence.

Nævnet bemærker endvidere, at Torben Søndergaard ikke har dokumenteret at kunne klage på vegne af andre end sig selv. Klagen behandles derfor alene i relation til Torben Søndergaard.

Endelig bemærker nævnet, at Torben Søndergaard har klaget over aftalegrundlaget for sin medvirken samt over første afsnit i dokumentarserien ”Guds bedste børn”. Klagen behandles derfor ikke i relation til, hvad der fremgår af afsnit to og tre i dokumentarserien.

God presseskik

Aftale om udsendelsens indhold – samtykke

Torben Søndergaard har klaget over, at udsendelsen ikke har det indhold, han aftalte med TV 2, og som var en betingelse for hans medvirken. I den forbindelse har Torben Søndergaard klaget over, at han under det aftalte gennemsyn af udsendelsen kun så de klip, som omhandlede ham, og at han derfor først på offentliggørelsestidspunktet blev klar over i hvilken sammenhæng, hans udtalelser indgik.

Det følger af medieansvarslovens § 34, at ”massemediernes indhold og handlemåde” skal være i overensstemmelse med god presseskik.

Det følger videre af de vejledende regler for god presseskik, at meddelelser, der kan krænke privatlivets fred, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale. Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse, jf. punkt B.1.

Det er Pressenævnets opfattelse, at et gyldigt samtykke skal være frivilligt, specifikt og informeret. Det vil sige, at personen ikke må have afgivet sit samtykke under tvang eller pres, ligesom vedkommende skal være vidende om, at der samtykkes til offentliggørelse og være klar over, hvad udsendelsen omhandler.

På baggrund af sagens oplysninger har Pressenævnet lagt til grund, at Torben Søndergaard den 2. november 2017 underskrev en kontrakt med produktionsselskabet, som har produceret udsendelsen for TV 2. Af kontrakten fremgår blandt andet:

”MEDVIRKENDE-KONTRAKT

Jeg, Torben Kjær Søndergaard, giver hermed min tilladelse til, at Dokumentarkompagniet laver tv-optagelser med mig i forbindelse med en dokumentar om bevægelsen, *The Last Reformation*. Programmet sendes på TV2.

Jeg er indforstået med at det er et journalistisk program, som forholder sig både nysgerrigt og kritisk til *The Last Reformation*.

Gennemsynsret:

Inden dokumentaren sendes er det aftalt, at jeg har ret til et gennemsyn. Gennemsynet foretages med TV 2s ansvarlige tilrettelægger.

Gennemsynet foretages med henblik på at identificere og rette eventuelle fejl.

TV 2 må ikke afgive redigeringsretten til TV 2s programmer. Heraf følger, at redigeringsretten til nærværende program, herunder retten til at udvælge og prioritere det optagne materiale, tilhører Dokumentarkompagniet/TV 2.

[...]”

Pressenævnet finder, at TV 2 forud for offentliggørelsen burde have gjort mere for at sikre sig, at Torben Søndergaard havde forstået, i hvilken sammenhæng hans udtalelser ville indgå.

Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at TV 2 burde have gjort det klart, hvad der var omfattet af det aftalte gennemsyn inden offentliggørelsen.

Nævnet har endvidere lagt vægt på, at det fremgår af kontrakten, at der er tale om *”en dokumentar om bevægelsen, *The Last Reformation*”*, mens der i udsendelsens intro blandt andet fremgår følgende speak:

” [Tidskode 01:42]

Speak, voiceover, mens der vises optagelser fra forskellige religiøse sammenkomster, herunder i Torben Søndergaards religiøse bevægelse: TV 2 Dokumentar undersøger radikale, kristne bevægelser i Danmark. Har myndighederne ikke lært af fortidens tragedier. Får prædikanterne frit spil, fordi de kalder sig kristne. Er de Guds bedste børn?”

Torben Søndergaard kan herefter ikke anses for at have givet samtykke til at medvirke i dokumentarserien i den foreliggende form, og nævnet udtaler kritik.

Redigering

Torben Søndergaard har klaget over, at TV 2 i udsendelsen har fremstillet ham og bevægelsen The Last Reformation på en misvisende og krænkende måde.

Det fremgår af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte, jf. punkt A.1.

Pressenævnet bemærker generelt, at redaktøren i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt er berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktørens redigeringsret at undlade at omtale forhold, der for en af parterne eller andre forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe det samlede indtryk giver et retvisende billede.

Torben Søndergaard har klaget over, at det for seerne ikke fremstår tilstrækkeligt klart, hvilke af udsendelsens oplysninger, der vedrører Torben Søndergaard og The Last Reformation, og hvilke oplysninger, der vedrører de andre omtalte frikirker.

Pressenævnet finder, at størstedelen af den påklagede udsendelse vedrører Torben Søndergaard og hans bevægelse The Last Reformation. Der bringes i udsendelsen løbende tv-optagelser fra arrangementer afholdt af bevægelsen og interviews med Torben Søndergaard. Nævnet finder, at udsendelsens tre indslag, der omtaler henholdsvis Byens Kirke, Moses Hansen og Faderhuset, som alle tre indledes med den samme type grafik, er tydeligt adskilt fra udsendelsens oplysninger om Torben Søndergaard og The Last Reformation.

Hertil kommer, at Torben Søndergaard i udsendelsen får mulighed for at kommentere og tage afstand fra den negative omtale, der har været vedrørende andre frikirker:

” [Tidskode: 07:48]

Speak, voiceover: Torben Søndergaard har tidligere samarbejdet med flere af de radikale, kristne bevægelser, der har været udsat for kritik.

[Der klippes til et interview med Torben Søndergaard]

Torben Søndergaard: Der er desværre dårlige eksempler, og så hører folk dårlige eksempler, og så tænker de ”Torben, det må være det samme”. Der er så mange rygter på grund er noget, der er gået fejl. Og det er træls, og det skulle ikke ske. Det skulle ikke ske i kirkerne.”

Nævnet udtaler herefter ikke kritik af TV 2s redigering i relation til udsendelsens adskillelse af oplysninger vedrørende Torben Søndergaard og oplysningerne vedrørende de andre omtalte frikirker.

Torben Søndergaard har også klaget over, at traileren til afsnit to i dokumentarserien ”*Guds bedste børn*”, som fremgår sidst i den påklagede udsendelse, indeholder ukorrekte oplysninger om, at en dreng tisser i bukserne af skræk, fordi han bliver tvunget til at se en dæmonudrivelse foretaget af The Last Reformation.

Heroverfor har TV 2 anført, at Torben Søndergaard, da han blev vist optagelserne af drengen, fortalte, at han ikke havde lagt mærke til ham ved arrangementet. Først efterfølgende har Torben Søndergaard forklaret, at drengen er autist, og at han græd og var sur, fordi han ville bade i dåbsbassinerne. TV 2 har oplyst, at Torben Søndergaards efterfølgende forklaring er blevet redigeret ind i udsendelsen. TV 2 har endvidere oplyst, at Torben Søndergaards nye oplysninger vedrørende drengen, er blevet forelagt kilden fra Børns Vilkår, som ikke har fundet anledning til at ændre sin vurdering af, at drengen ikke burde have befundet sig ved dåbsarrangementet.

I traileren sidst i den påklagede udsendelse vises klip fra et interview med en seniorkonsulent fra Børns Vilkår, der på en computer ser optagelser af børn, som befinder sig ved et dåbsarrangement i The Last Reformation. Til optagelser af en dreng, der græder siger seniorkonsulentten:

” [Tidskode 43:05]

Seniorkonsulentten: Det er meget, meget voldsomt, ikke. Han skal jo ikke blive tvunget til at se det.

[Der ses en optagelse af en dreng, der står i underbukser med sine bukser trukket ned om knæene]

Seniorkonsulentten, fortsætter: Og børn, der tisser i bukserne af angst, så er man altså rigtig, rigtig bange.

[...] ”

Torben Søndergaard har over for Pressenævnet ikke bestridt TV 2s oplysninger om, at han blev forelagt optagelser af drengen, som ønskede at bade til dåbsarrangementet, ligesom Torben Søndergaard heller ikke har bestridt, at han først efterfølgende har fortalt TV 2, at drengen er autist.

Pressenævnet finder, at optagelserne fra dåbsarrangementet i The Last Reformation anvendes til at illustrere reaktioner hos de børn, der befandt sig ved arrangementet. Nævnet finder i den forbindelse, at den ukorrekte oplysning om, at den delvist afklædte dreng tisede i bukserne af skræk, ikke kan anses for at være tilstrækkeligt væsentlig i sammenhængen. Nævnet udtaler herefter ikke kritik af TV 2 for at have bragt oplysningen.

Torben Søndergaard har klaget over, at TV 2 har afvist at slette de klip, han medvirker i, fra udsendelsen, som er tilgængelig på TV 2 Play.

Generelt om punkt B.8

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at meddelelser, som er offentliggjort i digitale medier, ofte vil være tilgængelige længe efter, at de er publiceret. Efter anmodning til mediet kan tilgængeligheden af sådanne tidligere offentliggjorte, følsomme eller private oplysninger hindres, i det omfang det er muligt og skønnes rimeligt, jf. punkt B.8.

Medier kan afindeksere, dvs. ændre instruksenen til søgemaskiner, så søgemaskiner ophører med at henvise til artiklen, anonymisere, dvs. ændre i artikelteksten så eksempelvis et personnavn anonymiseres, eller helt afpublicere en artikel, dvs. fjerne artiklen fra hjemmesiden.

Det er nævnets opfattelse, at anvendelse af B.8 i de vejledende regler og muligheden for at meddele et medie kritik for ikke at imødekomme en anmodning om afindeksning, anonymisering eller afpublicering som udgangspunkt kun bør anvendes, når der er tale om oplysninger, som er særligt belastende for den person, der er omtalt.

Den konkrete sag

Den påklagede udsendelse indeholder omtale af Torben Søndergaard og hans bevægelse, The Last Reformation.

Pressenævnet finder, som anført overfor, at TV 2 forud for offentliggørelsen ikke havde gjort tilstrækkeligt for at sikre sig, at klager havde forstået, i hvilken sammenhæng hans udtalelser skulle anvendes.

Efter en samlet afvejning finder nævnet imidlertid, at der ikke er tungtvejende grunde, der taler for, at indholdet af udsendelsen er af en sådan karakter, at det skønnes rimeligt at hindre tilgængeligheden heraf.

Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at oplysningerne i udsendelsen angår forhold i relation til Torben Søndergaards professionelle virke som leder af The Last Reformation, og at der efter nævnets opfattelse ikke er tale om private oplysninger eller oplysninger af en sådan karakter, at det i sig selv taler for sletning. Det er desuden nævnets opfattelse, at omtalen fortsat har klar almen interesse. Samtidig har nævnet lagt til grund, at TV 2 snarest opretter et link til denne kendelse med teksten "*Pressenævnet har udtalt kritik af udsendelsen*" ved starten af den påklagede udsendelse, hvis omtalen fortsat er tilgængelig på play.tv2.dk. Da der er udtalt kritik af aftalegrundlaget for Torben Søndergaards medvirken i dokumentarserien, har nævnet lagt til grund, at TV 2 ligeledes opretter et link med teksten "*Pressenævnet har udtalt kritik af udsendelsen*" ved starten af afsnit to og tre i dokumentarserien, såfremt disse fortsat er tilgængelige på play.tv2.dk.

Pressenævnet finder herefter ikke grundlag for at kritisere TV 2 for ikke at have slettet de klip, som Torben Søndergaard medvirker i fra udsendelsen. Nævnet udtaler ikke kritik.

Offentliggørelse af Pressenævnets kendelse

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af TV 2 at offentliggøre et resumé af nævnets kendelse.

Offentliggørelse af nævnets kendelse skal ske snarest på et tidspunkt tæt på samme tidspunkt som den kritiserede udsendelse og bringes i følgende udformning:

En speaker oplyser til et stillbillede af Pressenævnets logo:

”Pressenævnet har udtalt kritik af TV 2 for udsendelsen Guds bedste børn (1) som blev sendt i januar.”

Billedet skifter til stillbilleder eller levende billeder fra den kritiserede udsendelse, der hjælper seerne med at identificere, hvad det er for en udsendelse, der kritiseres, hvad der klages over, og hvori Pressenævnets kritik består, idet billederne dog ikke må indebære en krænkelse af klager. Herunder oplæses:

”Pressenævnet kritiserer TV 2 for at give lederen af den religiøse bevægelse The Last Reformation mangelfulde oplysninger om forudsætningerne for hans medvirken i dokumentaren ”Guds bedste børn”. Lederen har klaget til Pressenævnet. I hans kontrakt med TV 2s produktionsselskab stod, at han skulle medvirke i en dokumentar om The Last Reformation, og at han havde ret til gennemsyn. Udsendelserne indeholdt imidlertid en kritisk gennemgang af en række radikale, kristne bevægelser i Danmark. Desuden fik lederen af The Last Reformation ved gennemsynet kun vist de klip, han selv medvirkede i. Han blev derfor først opmærksom på, at vinklingen var på radikale, kristne bevægelser i Danmark, da udsendelsen blev vist på TV 2.”

Under et billede af Pressenævnets logo afsluttes oplæsningen:

”Pressenævnet har derfor udtalt kritik af TV 2 for ikke at have oplyst klageren nok om udsendelsernes reelle indhold. Hele Pressenævnets kendelse kan ses på Pressenævnets hjemmeside, www.pressenaevnet.dk”.

Den sidste sætning understøttes af en grafik med Pressenævnets webadresse.

Er udsendelsen fortsat tilgængelig via en internetside eller lignende, skal det beskrevne indslag om offentliggørelse af nævnets kendelse vises som en indledning til den pågældende udsendelse. Endvidere skal der ved alle udsendelser i dokumentarserien, såfremt disse fort-

sat er tilgængelige via en internetside eller lignende, være et link med teksten "Pressenævnet har udtalt kritik" til nævnets kendelse.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

København, den 16. august 2019

Nicoline Elverdam-Mattsson